

НЕГАТИВНИ ЈАВНИ ВРЕДНОСНИ СУДОВИ И ПОВРЕДА ДОСТОЈАНСТВА ГРУПЕ ЛИЦА

Негативан јавни вредносни суд о хомосексуализму као "болести", изречен у контексту предстојеће "Параде поноса" представља повреду достојанства групе лица по основу њиховог личног својства.

Из образложења:

"Према утврђеном чињеничном стању, тужени је 15.8.2011. године у својој изјави која је дата новинарима писаних и електронских медија и која се налази на снимку FoNet-а од 15.8.2011. године и на снимцима у информативној емисији ТВ Авала изјавио: "Мој став је познат, значи ја нисам за насиље, ја сам за мирне демонстрације, али не да на улици се показује нешто што је за мене болест – хомосексуалност, тако да став политичке странке и мој лични став, ми смо против сваког скупа где хомосексуалци демонстрирају улицама Београда и желе да прикажу нешто што је болест да је нормално". Поводом тада најављене "Параде поноса", између осталих, тадашњи министар унутрашњих послова је позвао све политичке чиниоце у Србији да јасно саопште свој став у вези одржавања овог скупа с обзиром на ризике око организације. Према саопштењу за јавност председника политичке странке од 17.8.2011. године, ово саопштење представља став политичке странке чији је тужени председник, а који се залаже за здраву породицу што подразумева да се деца рађају из брака мушкараца и жене а не да буду деца "сурогат породице" у којој ће две особе истог пола глумити маму и тату, док ће се при том разликовати само по боји косе, а носити исту гардеробу и бријати браду и бркове, да "Јединствена Србија" никада није позивала на насиље и крвопролиће, да то не чини ни сада, али да као политичка странка имају право на свој став и да никада неће рећи да подржавају "Параду поноса" како је зове геј популација, односно "Парада срама" како је они зову, да у Скупштини Србије нису гласали за Закон против дискриминације, јер сматрају да геј популацији нису угрожена никаква права, већ да су равноправни са другим грађанима Србије јер раде, школују се, лече у здравственим установама, имају слободу кретања, иду на утакмице, у позоришта, у кафане, нико их не дира и да политичка странка неће подржати нешто што је неприродно и што не прихвата ни Српска православна црква, као ни остале верске организације у Србији, јер је хомосексуализам до пре 20 година сматран болешћу према ставу Светске здравствене организације, која је под разним притисцима промењена и због чега "Јединствена Србија" тражи од Владе Србије да не дозволи одржавање ове параде у Београду, указујући да се "Јединствена Србија" бори против "беле куге" тако што помаже породицама и деци у разним активностима и залажу се за склапање бракова у којима деца неће бити ускраћена за могућност да им родитељи буду особе различитог пола и да само то може бити здрава будућност Србије, а не хомосексуалност.

Код овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да је тужени као председник странке изразио своје мишљење, да је у питању слобода изражавања и да на овај начин није извршена дискриминација ЛГБТ популације с обзиром да је изнет лични вредносни суд који никога не обавезује.

По оцени другостепеног суда, тужени као угледна политичка личност и председник странке има право на сопствено мишљење, али има и обавезу да у својим јавним наступима не пропагира дискриминацију. Наведена изјава туженог по оцени другостепеног суда јесте изјава којом се проносе идеје којима се подстиче дискриминација а које могу имати штетне последице на демократске процесе у друштву.

Становиште другостепеног суда је правилно.

Право слободе изражавања из члана 10. ЕК ограничено је Законом о забрани дискриминације у складу са чланом 10. став 2. ЕК.

У конкретном случају, по становишту ревизијског суда тужени је повредио члан 12. Закона о забрани дискриминације јер јавно изречен негативан вредносни суд о хомосексуализму као "болести" представља увредљиво понижавајуће поступање – повреду достојанства групе лица на основу њиховог личног својства – сексуалне оријентације.

Наиме, део изјаве о "болести...", без обзира на ограђивање од насиља, која је изречена у контексту предстојеће "Параде поноса" у ситуацији када су постојали озбиљни безбедоносни ризици, опасност од насиља, рушилачких демонстрација противника тужиоца, могућност евентуалног сукоба противника и присталица међусобно или са органима реда што би могло угрозити телесни интегритет учесника и припадника полиције и могућност настанка материјалне штете већих размера, представља узнемиравање и понижавајуће поступање (изјава није дата у стручној расправи).

Исти став као и другостепени суд заузео је и Европски суд за људска права у предмету *"Veideland и други против Шведске"* (број 1813/7 од 9.2.2012. године) када је одбио представку осуђене групе лица који су тражили заштиту пред Европским судом због повреде слободе говора из члана 10. Европске конвенције (апликанти - осуђени су правноснажном кривичном пресудом због дискриминације - дељења летка у основној школи са тврдњом да хомосексуализам представља "девијантну сексуалну склоност").

У образложењу одлуке Европски суд је навео: да је дискриминација по основу сексуалног опредељења једнако озбиљна као и други видови дискриминације; да када оспорени говор допире до шире публике потребан је већи опрез приликом његовог коришћења; да ограничења слободе изражавања морају бити дозвољена када је циљ говора да унизи или увреди; и да синтагма "девијантна сексуална склоност" "представља озбиљну и тенденциозну тврдњу"; да распивање мржње не обухвата нужно позив на чин насиља или вршење других кривичних дела.

Имајући у виду изложено, неосновани су ревизијски наводи у којима се истиче да је изјава туженог била вредносни суд који је и садржан у програму политичке странке чији је он председник, као што је наведено, контекста и свих околности у којима је изјава дата".

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Рев 1329/2014 од 7.10.2015. године, утврђена на седници Грађанског одељења 31.5.2016. године)